

Ewa Stawicka

Wolność adwokatury na przestrzeni
dziesięć – międzynarodowa
konferencja na temat historii
adwokatury, Bratysława, 30 listopada
2012 r.

Palestra 58/1-2(661-662), 274-275

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wolność adwokatury na przestrzeni dziejów – międzynarodowa konferencja na temat historii adwokatury, Bratysława, 30 listopada 2012 r.

Kilkuletnią już tradycją szczytu się doroczna konferencja poświęcona historii adwokatury w Europie Środkowej. Dotychczas odbywała się ona zawsze w którymś z miast Republiki Czeskiej. W 2012 roku po raz pierwszy zorganizowała ją Słowacka Izba Adwokacka we współpracy z Czeską Izbą Adwokacką, miejscem wydarzenia była Bratysława, a do udziału zaproszono również referentów z Węgier, Austrii i Polski.

Dostojna sala dawnej siedziby słowackiego parlamentu pomieściła liczne grono uczestników, słuchaczy, a także specjalnych gości konferencji. Trzeba bowiem zaznaczyć, że po wstępnych uwagach wygłoszonych przez Prezesa Słowackiej Izby Adwokackiej dr. Ľubomira Hrežďoviča oraz Wiceprezesa Czeskiej Izby Adwokackiej Petra Poledníka spotkanie rozpoczęły wystąpienia przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego, a także Rady Notarialnej. Ich wypowiedzi, starannie przygotowane i bez wyjątku nacechowane erudycją oraz autentyczną historyczną refleksją, nie miały w sobie nic z atmosfery rutynowych przemówień. Uzupełnieniem rozpoczęcia konferencji stały się krótkie pozdrowienia dla Gospodarzy i pozostałych uczestników, wygłoszone w imieniu adwokatów sąsiednich krajów przez ich przedstawicieli.

Merytoryczną część międzynarodowego spotkania rozpoczął adw. dr Anton Blaha. Po „aksamitnej rewolucji”, która doprowadziła nie tylko do przemiany wspólnego dotąd państwa Czechów i Słowaków w dwa odrębne organizmy, ale również do rozdziału w analogiczny sposób wielu struktur organizacyjnych, pośród nich adwokatury – dr Blaha wybrany był pierwszym w historii prezesem nowo utworzonej Słowackiej Izby Adwokackiej. Na odbywającej się w kilkanaście lat później bratysławskiej konferencji z żywą wciąż emocją przedstawiał zebrany, krok po kroku, proces kształtowania się niezależnych władz miejscowej palestry, a także dramatyczne momentami okoliczności przygotowania i uchwalenia słowackiej ustawy o adwokataturze. W szczególności sposób podkreślił w swej opowieści niepoślednią rolę adw. dr. Jána Čarnogurskego – więźnia politycznego w roku 1989, który już w parę miesięcy po uwolnieniu wraz z kolegami pracował nad zrębami nowej słowackiej adwokatury, by później (w latach 1991–1992) piastować funkcję premiera swego kraju, a potem (w okresie 1998–2002) ministra sprawiedliwości.

O działalności stowarzyszeń adwokatów czeskich w okresie 1848–1918 zajmującą mówił dr Stanislav Balík, wieloletni (także po „aksamitnej rewolucji”) członek władz samorządu adwokackiego w Czechach, następnie prezes Czeskiej Izby Adwokackiej, obecnie sprawujący funkcję sędziego Trybunału Konstytucyjnego Republiki Czeskiej. Szczególnie zapadło w pamięć niepozabawione humoru spostrzeżenie, że energia i aktywność adwokatów działających w wyrazisty sposób w ramach autonomii przyznanej przez habsburską monarchię z biegiem lat przerodziła się nie tylko w schematyczne zachowania, ale i w niechęć do kadrowego odmładzania korporacji.

Całkiem szczególny wydzźwięk i zarazem urok, niepowtarzalny dzięki swadzie doświadczonego mówcy starszego pokolenia, miało wystąpienie dr. Jenő Horvátha, długolet-

niego prezesa Węgierskiej Izby Adwokackiej, któremu obecnie tytuł ten przysługuje honorowo. Posługując się wyrazistymi przykładami z własnej praktyki, dr Horváth zilustrował znaczenie, jakie niezmiennie powinno być przypisywane tajemnicy adwokackiej.

Wielce staranna, obfitująca w cenne dla badaczy dziejów szczegóły dotyczące się osób i zdarzeń, okazała się wypowiedź dr. Josefa Weixelbauma, Wiceprezesa Austriackiej Izby Adwokackiej. Szczególnie ciekawe informacje zawierała część dotycząca się kształtowania początków nowożytnej pomocy prawnej za czasów cesarza Franciszka I i króla Ferdynanda V.

Zarys dziejów polskiej adwokatury, od pierwszych wzmianek o zawodowych pełnomocnikach aż po współczesność naznaczoną utratą kilkorga naszych Kolegów w katastrofie lotniczej pod Smoleńskiem, nakreśliła zebrany pisząca te słowa, reprezentująca Naczelną Radę Adwokacką. Nieocenioną pomocą w wyborze najistotniejszych faktów z paru stuleci były publikacje autorstwa dr. Adama Redzika. Bez uporządkowanej wiedzy, czerpanej m.in. ze współredagowanej przezeń *Historii Adwokatury*, karkołomnie trudne dla referentki okazałoby się zadanie polegające na przyciągnięciu uwagi słuchaczy ku XVIII-wiecznym próbom reformowania dawnej palestry, Dekretowi Naczelnika Państwa z 24 grudnia 1918 roku, czy też poczynaniom podziemnych władz adwokatury w czasach II wojny światowej. Dr Adam Redzik wziął osobisty udział w opisywanej konferencji jako przedstawiciel Redakcji Pisma Adwokatury Polskiej „Palestra”.

Na popołudnie organizatorzy zaplanowali tematykę nieco lżejszą, poświęconą zdecydowanie wąskim aspektom działalności adwokatów, czy też wyodrębnionym ich grupom, a także pojedynczym sylwetkom. Spośród licznych wystąpień wygłoszonych w tej części spotkania przez adwokatów z Czech i Słowacji, a także przez przedstawicieli wydziałów prawa dwóch uniwersytetów, na uwagę zasługują referaty, które przygotowali adw. dr Peter Kerecman i adw. dr Rudolf Manik. Obydwaj są zarazem współautorami wydanej w 2011 roku obszernej *Historii adwokatury na Słowacji* (zob. s. 264–265). Podczas bratysławskiej konferencji dr Kerecman zaprezentował opowieść o entuzjaście narodowej kultury, poecie, wielkim filantropie i zarazem wybitnym adwokacie z przełomu wieków XIX i XX nazwiskiem Pavol Országh, który dla zaakcentowania dokonania swego jednoznacznego wyboru pomiędzy tożsamością węgierską i słowacką przyjął pseudonim Hviezdoslav i pod tym mianem przeszedł do historii słowackojęzycznej literatury. Z kolei dr Manik zajął uwagę słuchaczy niezwykle starannie opracowanym i sprawnie przedstawionym referatem poświęconym adwokatom żydowskiego pochodzenia na terenie obecnej Republiki Słowackiej w wieku XX. Przedstawił w jego ramach, dotychczas powszechnie mało znane, informacje dotyczące między innymi drobiazgowych regulacji ograniczających liczebność i swobodę funkcjonowania adwokatów żydowskiej narodowości w ustawodawstwie Republiki Słowackiej roku 1939, a zatem w czasach faktycznego podporządkowania kraju faszystowskiemu Niemcom.

Mottem spotkania była wolność adwokatury; niespodziewanie, niczym muzyczne wariacje, przewijała się w wystąpieniach jej uczestników wspólna myśl: że oto ten, kto nie dba o znajomość historii, skazany jest na powtórne jej doświadczanie.

Szczerą serdeczność słowackich Gospodarzy konferencji, ich gościnność oraz czar naddunajskiej stolicy dopełniły pozytywnego bilansu konferencji.

Ewa Stawicka